

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Margarita Evangelica

Essche, Nicolas van

Coloniae, 1545

De VII. artibus libera. ad VII. verba Christi. 53

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49323](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49323)

LIBER I.

orum, & damnum quod sibiipsis sua malitia inferunt.

Octava beatitudo in gaudio.

Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnū cœlorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint propter me, ait dominus: Gaudete & exultate, quoniā merces vestra copiosa est in cœlis: imo tam multiplex, q̄ sæpe propter virtutes oppressi siue despecti fueritis. Notandum, q̄ Deus est fundus vel origo oīm virtutum. Qñ ergo virtutes sequendo, persecutionē propter ipsas patimur, tūc ipsæ virtutes nobis pro præmio dantur. Hæc beatitudo gaudiū animæ exornat: q̄d sane merito gaudere potest, quoties pro Deo quis aliquid pari habet. Tunc enim beatus est, & beatitudo eius magna & multiplex existit.

Qualiter septem artes liberales exerceri debeant circa septem verba Christi, quæ in cruce loquebatur. Cap. LVI.

Prima artium liberalium Grammatica dicitur, q̄ est ars recte loquendi: quam artem nos Christus edocuit, qñ dicebat: Pater mitte illis, non enim sciunt, quid faciunt. Et nos ergo sic bene loquendo, & bene faciendo, & inimicis nostris ex fundo cordis, verbis et operibus ignoscendo, ita vt in nullo charitas minuatur, et amicos & inimicos amorose affari debemus. Christus namq̄ ait: Estote perfecti, sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Non quidem in potentia, quā Lucifer rapere dum volebat, corruit. Neq̄

MARGARITAE EVANG.

Neque in sapientia, quia dum Adam & Eva
 plusquam oportebat scire volebant, extra para-
 disum eiectioni sunt, neque in diuitijs, quas diabolus
 quidem promittit, sed perpetuam reddit pauper-
 tatem: verum in bonitate perfectio ista consistit
 ex qua Deus solem suum oriri facit super bonos
 & malos. Et in hac bonitate nos ei similes esse
 debemus, dando unicuique mensuram bonam
 corpus, in bona & in honorem ipsius: & men-
 suram confertam, imprimendo videlicet omnibus
 numerum & virtutes in animam ipsius: & mensuram
 supereffluentem, rogando videlicet Deum, ut
 os ab intra cum gratia sua perfluere ac superfluere
 re dignetur. Et sic perficiemus illud Christi pre-
 ceptum dicentis: Estote misericordes, sicut & pater
 vester coelestis misericors est. Dimittite, &
 dimittetur vobis. Mensuram supereffluentem da-
 bunt in sinum vestrum. ¶ Secunda ars dicitur
 lectica, quae est differendi scientia, quam nos-
 tem Christus edocuit, quando latroni dicebat
 Hodie mecum eris in paradiso. Quod non sim-
 pliciter intelligi debet, quasi eadem die in tem-
 plum admissus fuerit paradysum. Descendit
 que in limbum, quo et anima Christi descen-
 dit cum tota diuinitate sua, quae est ipse paradysus.
 Porro, artem istam spiritaliter exercere, est
 unicuique pro suo captuloqui, & paucis verbis
 ta innotescere, sicut et ipse Christus sapius in
 rabolis inuenitur esse locutus, specialiter cum
 liere illa Samaritana, cui & dixit: Qui biberit
 aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum.
 Et rursus alio loco, cum Iudaeos ex templo
 ret, & ipsi, in qua haec potestate faceret, inter-
 garent, respondit: Soluite templum hoc, &
 in tribus diebus reaedificabitur.

LIBER I.

bus diebus excitabo illud. ¶ Tertia ars Rhetorica dicitur, quæ nos docet ornate loqui. Et hæc artem nos Christus edocuit, quâdo matrem suam in inimicis pressuris constitutam, tam ornate alloquebatur dicens: Mulier ecce filius tuus. Mulierem eam idcirco vocâs, quod ipsum cœlesti patri continue rursus offerebat, cumq; denuo per profundissimam humilitatem & gratitudinem in diuinâ origine pariebat: ex qua ipsum purissima virgo existens conceperat, & virgo permanens, pepererat. Adeo nanq; mentem suam liberam seruabat ab omnibus donis sibi a Deo collatis, ac si Dei mater minime fuisset. Et eodẽ modo nos quoque mater esse possumus & virgo. Virgo quidem sumus, quâdo dona Dei ab ipso suscipimus: & mulier, quando hæc eadem rursus offerimus ipsi: cuius tamẽ veraciter propria existunt. Christus nanq; alloquendo matrem suam, docuit nos ornate alloqui amicos nostros: quod & inimicis nostris præstare nos docuit in eo, quod Iudam tam dulciter alloquebatur, dicens: Amice, ad quid venisti? In corripiendo quoque hoc nos obseruare voluit, vt cum trabẽ prius ex oculis nostris eiecimus, ornate proximo nostro dicamus: Liceat mihi festucam eicere ex oculo tuo, magis per obsecrationẽ, quam increpationem. Seruauit hanc etiam artem Christus post mortem suam, cũ inferni claustra penetrâs, dicebat: Attollite portas principes vestras, et eleuamini portæ æternales: principes eos vocâs, & non maledictos dæmones, siue abiectas creaturas. ¶ Quarta ars Musica dicitur, quæ est scientia dulcium melodiarum, & diuersorum instrumentorum musicorum, quæ cor aperuerit ad suscipien-

MARGARITAE EVANG.

sciendum diuinum influxum, & spiritum ex
 tant ad amoro sum amplexum, vt vnus cū Deo
 spiritus efficiatur: ad manandū quoq; & lique
 endū in ipsum dilectum, & vt a torrente volu
 ptatis eius adeo inebrietur, vt nos ipsos & oī
 creaturas penitus obliuioni tradamus, ad quod
 omnis cantus atque lusus est institutus. Porro
 sunt quidam amici Dei, qui non audēt lusus mu
 sicos audire, timentes se per hoc fore capiendos,
 sicut serpens, qui dum dulces sonos audit, obtu
 rat aures suas, capi metuens. Attamen continere
 se non potest, quin interdum auscultet, & per
 hoc sese erigens manifestet, exiens de antro suo
 quod tunc ilico magistri obturantes serpentem
 capiunt, eumq; in scrinio cum triticeo pane di
 bus quatuordecim includunt, qui panis indies re
 nouatur, & cura adhibetur, ne serpens terram
 contingat. Et sic ab omni veneno mundatur, ita
 vt secure manibus tractari possit. Quod iam ad
 spiritalem sensum trahamus. Quando timemus
 per cantus delectationem aut dulces chorda
 rum sonos abstrahi nos ad mundi vanitates, nos
 ipsos in specu nostro, id est, in intimo spiritus no
 stri includere debemus, ita vt terram nullatenus
 attingamus, & quotidie sumere recentem triti
 ceū panem. i. venerabile sacramentū, qd semper
 spiritualiter accipere possumus, cauēdo nobis
 terrena quaelibet contingamus, vnde intoxicari
 possumus. Et ideo quotidie ipsum venerabile sa
 cramentum spiritualiter sumere debemus, & sic
 ab omni veneno nostro liberabimur, ita vt ita
 secure quaslibet suaues melodias atq; musicas
 lusus tanq̄ spiritalē materiam ad Dei gloriam
 & spiritus vnionem audire possumus. Hac
 veter

LIBER I.

veteris Testamenti patres utebantur: qui quo-
 ties mens eorum grauabatur, & spiritus attædia-
 batur, citharam vel aliud quoduis musicum in-
 strumentum ad excitandū spiritum suum, & vt
 apti essent spiritū prophetiæ suscipere, sibi addu-
 ei faciebāt. Fecit hoc & Dauid & alij nonnulli,
 qñ grauati erant. Similiter & Christus hac arte
 utebatur, qñ in cruce velut cithara bene disten-
 ta (cuius oēs chordæ rite sunt ad punctū disposi-
 ta) pēdebat, in qua cœlestis ille musicus tā dele-
 ctabiliter canebat, vt oēs nerui eius lacerarētur,
 & venæ disrūperentur, vñ cor cœlestis patris a-
 deo cōmouebatur, vt oēs venæ sanctissimæ Trī-
 nitatis rūperentur, & super vniuersum genus hu-
 manū effluerēt, quod tunc ab æternæ mortis er-
 gastulo soluebatur, & spiritibus malignis om-
 nis eorum virtus auferebatur. Hanc eandē Mu-
 sicam docuit nos Christus, quando in maxima
 necessitate & desolatione in crucis patibulo su-
 spensus, voce magna clamabat: Deus meus,
 Deus meus, vt quid dereliquisti me. Et hæc licet
 infimæ notæ in passione domini cantantur, sua-
 vissimum tamen & altissimum in diuino corde
 sonum faciunt. Sic igitur nobilissima illa philo-
 mela cantauit, vt dulcis vox illius in extrema
 necessitate ipsius rumperetur, docens nos, quate-
 nus in omni pressura & anxietate ad Deum cla-
 memus, dulciter cantando in cordibus nostris, ad
 laudē patris, honorē filij, amorē spiritus sancti,
 & gloriā supersanctissimæ Trinitatis. Quinta
 ars Geometria dicitur, q̄ rite mensurare docet.
 Hanc artem in cruce nos Christus edocuit, qñ
 dicebat: Sitio, quasi diceret: O amātissime pater,
 licet tot & tanta pertulerim, & iā fere nihil mihi
 superfig

MARGARITAE EVANG.

superfit sanguinis, qui effusus non fit, adhuc ta-
 men plura sustinere desidero. Ecce enim lingua
 mea passa nondum est. Autore sancto Bonauen-
 tura tanta fuit ista sitis Christi, ut si tot sibi cor-
 pora fuissent, quot sunt stellæ in cœlo, atomi in
 sole, arena circa mare, & guttæ aquæ in pelago;
 illa omnia libenter in pœnis dimisisset etiam vi-
 que ad nouissimum diem, potius quam vnâ a-
 nimam ex parte sua perire siuisset. Tam ergo li-
 beraliter nobis emensus est, plenamque nobis
 mensuram tribuit, ad satisfaciendum videlicet
 cœlesti patri amarissima morte sua pro peccatis
 nostris, docens nos, quatenus & nos sitire debeat-
 mus pro amore Dei plura bona agere, adeo ut
 si tot nobis corpora essent, quot membra habe-
 mus, ea omnia libenter diuinis obsequijs man-
 paremus. Quod enim opere perficere non vale-
 mus, id bona voluntate, atq; desiderio supplere
 debemus, dicendo affectuosis cogitationibus, ra-
 tionali intellectu, voluntatis consensu, & oibus
 cordis nostri affectionibus: O æterne Deus, uti-
 nam possim tibi tãtum laudis impendere, quan-
 tum tibi ab initio mundi impensum est, & ad-
 huc vsq; in finem seculi impendetur. Et hoc mo-
 do geometriã spiritualiter discere conemur. ¶ Sex-
 ta ars Arithmetica dicitur, quæ est recte nume-
 randi scientia. Hanc artẽ similiter in cruce sua
 nos Christus edocuit, cum per liberalissimam il-
 lam mensurationem seipsum dulciter in quiete,
 velut in somno posuit, perpendens & dinume-
 rans omnes pœnalitates suas, vtrum adhuc ali-
 quid deesset passionum illarum, quas sibi pater
 cœlestis imposuerat, & prophetæ de ipso prædi-
 xerant, Et cum nihil deesse videret, dixit: Con-
 sum-

LIBER I.

summatum est. Docuit ergo nos Christus artem
 hanc numerandi, admonens nos, quatenus & ipsi
 perp̄dere ac dinumerare debeamus, vtrū facia-
 mus ea, q̄ iuxta Christianę religionis, & ordinis
 nostri exigentiã facere tenemur. Et q̄n̄ in his de-
 ficere nobis aliquid cernimus, illum defectū de-
 siderio supplere debemus, dicendo: O vtinam
 cuncta, quę ad me spectant, adimplesem. O v-
 tinam semper perfecte vixissem. ¶ Septima ars
 Astronomiã dicitur, q̄ cursum cœli docet & pla-
 netarū. Hanc artem dñs Iesus nos edocuit, q̄n̄ in
 cruce tam forti voce, vt in Hierosolymis audi-
 retur clamabat, dicens: Pater in manus tuas cõ-
 mendo spiritum meum: sicq; spiritum suum in
 manus patris sui tradidit, & tunc iustitia in sem-
 piternã mutata fuit misericordiam, quam nobis
 verissimo signo manifestauit. Cum enim Lon-
 ginus ille tam crudeliter cor illius perforaret, si-
 bi ipsi aditum parauit intrãdi ad cor domini sui,
 lumenq; diuinitatis sibi reuelatū fuit. Et per hoc
 nobis securus ad Christū accessus panditur, qui
 etiã nos hic edocuit, qualiter in manus domini
 spiritum nostrum commendare debeamus. Quę
 nimirum manus eius sunt sapientia & bonitas,
 per quas omnis cœli terręq; motus regitur, & q-
 bus omnes planetę suum ordinem accipiunt, q-
 bus & obsequuntur. Debemus ergo hanc ab ipso
 artē discere commendando videlicet semper in
 manus æterni patris spiritum nostrum, qui tunc
 liber efficietur, & super omnem cœli cursum et
 cõinationes planetarū eleuabitur, ita vt si eti-
 am propter peccata nostra plagę quęlibet per
 diuinam ordinationem constitutę siue præordi-
 natę essent, ab his omnibus protegimur p̄ hoc,
 N quod

MARGARITAE EVANG.

quod nos modo supradicto in manus domini cō
mēdamus ac resignamus. Ipse nanq; dicit: Non
rapiet oues meas quisquam de manu mea. Et
iterum: Protegam sanctuarium meum. Et rur-
sus: Quis cecidit, nisi qui in seipso inuentus est, et
in veritate in me non stetit? Nunq̄ proinde huius
artis obliuisci debemus, in quacunq; simus ne-
cessitate constituti. Si enim aliqua tribulatione
in nos ex improviso irruente, ex huiusmodi fun-
do plena fide diceremus: Pater in manus tuas cō-
mendo spiritum meum, confestim tribulatio illa
retorsum conuertitur. Sēperq; ita ad dominum
Deum nostrum, velut filij ad patrem, confugia-
mus, & in præsentiā eius cum timore pariter &
amore ambulemus. Quod ipse nobis præsare di-
gnetur, q̄ est Deus benedictus in secula, Amen.

MARGARI- TAE EVANGELICAE

Liber secundus.

Soliloquium animæ cum Deo. Cap. I.

CREDO in Deum. Credo, in-
quam, te o mi amantissime vnū
verum esse Deū, in personarū
Trinitate essentiam quandā sim-
plicem & immobilem, cōtinen-
tem in se potentiam, sapientiam
& bonitatem. Et quidem per potentiam tuam
omnia conseruas, per sapientiam omnia co-
gnoscis,